

واکاوی علی مدل پایداری نظام‌های زراعی گندم آبی و دیم در بین کشاورزان استان کرمانشاه «کاربرد مدل معادلات ساختاری»

زهرا رنجبر^{۱*} و عزت‌اله کرمی^۲

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد بخش ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز

۲. استاد بخش ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز

(تاریخ دریافت: ۹۰/۰۹/۲۱ - تاریخ تصویب: ۹۱/۱۰/۰۶)

چکیده

امروزه، در کشور ما، کشاورزان با چالش‌های متعددی از جمله کارایی اقتصادی، تولید مواد غذایی برای جمعیت در حال رشد و ملاحظات زیست‌محیطی روبه‌رو هستند. این چالش‌ها نگرانی‌هایی را درباره آثار جانبی برخی از فعالیت‌های کشاورزی بر محیط زیست به وجود آورده است، بنابراین لازم است با نگاهی عمیق به این مسئله پرداخته شود. در همین راستا، هدف کلی پژوهش حاضر واکاوی علی مدل پایداری نظام‌های زراعی در بین کشاورزان گندم‌کار استان کرمانشاه است که با بهره‌گیری از فن پیمایش و روش نمونه‌گیری طبقه‌ای چندمرحله‌ای ۳۰۰ نفر از کشاورزان انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه بود و به منظور تحلیل نتایج از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS بهره گرفته شد. یافته‌ها نشان داد بهره‌مندی از برنامه‌های آموزشی- ترویجی، میزان رضایت شغلی و دانش پایداری در گروه کشاورزان آبی‌کار و مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و متوسط عملکرد در واحد سطح در گروه کشاورزان دیم‌کار تأثیرات مستقیم، مثبت و معناداری بر ابعاد سه‌گانه پایداری دارند.

واژه‌های کلیدی: پایداری، کرمانشاه، مدل معادلات ساختاری، نظام زراعی.

مقدمه

طبیعی» مطرح شود؛ البته نباید فراموش کرد که پایداری مفهوم جدیدی نیست بلکه مفهومی است که امروزه بیشتر مورد توجه قرار گرفته است (Praneetvatakul & et al, 2001) و به دلیل ماهیت طولانی‌مدت و منحصربه‌فردش نیازمند توجه به مسائلی ورای مسائل روزمره است و به سرعت در حال گسترش است (Lozano, 2008). در رابطه با تفسیر مفهوم کشاورزی پایدار، مکاتب فکری مختلفی وجود دارد که همگی دید مشترکی دارند و آن اینکه چیزی که امروزه وجود دارد کشاورزی پایدار نیست. عده‌ای مکاتب فکری موجود را به سه دسته اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی طبقه‌بندی کرده‌اند (Karami, 1995)؛ برخی دیگر با توجه به بعد

زراعت گندم، به ترتیب با ۲/۷ و ۳/۹ میلیون هکتار سطح زیر کشت آبی و دیم، از مهم‌ترین محصولات زراعی کشور به شمار می‌آید (وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۰) که توجه به کشت این محصول استراتژیک با تأکید بر اصول کشاورزی پایدار به‌تازگی مورد توجه محافل علمی قرار گرفته است؛ چرا که امنیت غذایی، زیست‌محیطی و اقتصادی از پایداری کشاورزی به‌دست می‌آید. در سال‌های اخیر، نگرانی‌هایی در سطح جهانی درباره عواقب و آثار جانبی برخی از فعالیت‌های کشاورزی بر محیط زیست ابراز شده است. این نگرانی‌ها باعث شده است نگرش جدیدی تحت عنوان «پایداری در رابطه با بهره‌برداری از منابع